

Nr 31

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående arbetet på sön- och helgdagar i bageri- och konditorirörelse.

Andra lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr I:69 av herr *Tistad* och nr II:94 av herr *Werbros*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, att riksdagen för sin del måtte besluta om ändrad lydelse av 2 § lagen den 16 maj 1930 om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete enligt följande.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §

Utan hinder av vad i 1 § är stadgat må

a) i bageri- eller konditorirörelse arbete för tillverkning av *varor, vid vilkas framställning jäst icke användes*, utföras sön- eller helgdag under högst tre timmar mellan klockan 6 förmiddagen och klockan 6 eftermiddagen;

b) i hotell-, restaurang- eller kaférörelse — — — mellan klockan 3 och klockan 6 förmiddagen.

Utan hinder av vad i 1 § är stadgat må

a) i bageri- eller konditorirörelse arbete för tillverkning utföras sön- eller helgdag under högst tre timmar mellan klockan 06.00 och 18.00;

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:94.

Gällande bestämmelser m. m.

Arbets- och arbetsförhållanden i bagerier och konditorier regleras, förutom av allmänna arbetstidslagen och arbetarskyddslagen, av *lagen om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete*, i allmänhet benämnd bagerilagen. Bagerilagen utfärdades den 16 maj 1930 men innehåller i väsentliga delar bestämmelser, som dessförinnan varit gällande sedan 1919. Viss modernisering genomgick lagen dock 1959.

Bagerilagens huvudstadgande i 1 § innefattar förbud mot arbete för tillverkning av bageri- och konditorivaror på sön- eller helgdag samt mellan kl. 20 och kl. 6 på vardag. Förbudet gäller såväl arbetstagare som arbetsgivare men avser inte tillverkning för eget hushåll. Sedan 1959 undantas också tillverkning av spis- eller knäckebröd, kex eller annat därmed jämförligt bakverk. I 2 och 3 §§ föreskrivs åtskilliga undantag från förbuden i 1 §. Beträffande söndagsförbudet gäller enligt 2 § a) att arbete får ske i bageri- eller konditorirörelse för tillverkning av varor, som framställs utan jäst, under högst tre timmar sön- eller helgdag mellan kl. 6 och kl. 18. Undantaget gäller endast konditorivaror och inte bagerivaror, eftersom dessa alltid måste jäsa. Under samma tid får enligt 2 § b) bageri- och konditorivaror tillverkas i hotell-, restaurang- och kaféerörelse, om arbetet därmed sker utan samband med bageri- eller konditorirörelse. Enligt 2 § c) får anrörning — dvs. läggning av surdeg för tillverkning av sura limpor — utföras på sön- eller helgdag under högst två timmar mellan kl. 8 och kl. 20. Beträffande nattarbetsförbudet föreskrivs i 2 § d) — g) vissa lättnader som tar sikte på förberedelsearbeten samt tillverkning under natten före en lördag eller dag som föregår en dubbelhelg. I 3 § medges utsträckt tillverkningstid för arbete som bedrivs med regelbunden skiftindelning. — Dispens kan meddelas från lagens bestämmelser av vederbörande yrkesinspektör eller arbetarskyddsstyrelsen. Dispenser är ganska vanliga. Bl. a. har generella dispenser utfärdats varigenom söndagsarbete i flertalet konditorier möjliggjorts i sju i stället för tre timmar.

Den svenska bagerilagen bygger på en ILO-konvention nr 20 angående förbud för nattarbete i bagerier, vilken antogs år 1925 och ratificerades av Sverige år 1940. Konventionen och den därpå grundade lagstiftningen tillkom i främsta rummet för att stävja vissa från arbetarskyddssynpunkt betänkliga förhållanden inom bagerinäringen. Bageriarbetarna tvingades nämligen — för att allmänhetens krav på färskt bröd på morgonen skulle kunna tillgodoses — att arbeta natt efter natt året om. De kom därigenom i en sämre ställning beträffande arbetstidens förläggning än andra nattarbetare, vilka som regel hade egentligt nattarbete endast varannan eller var tredje vecka. Med hänsyn till det nära sambandet mellan regleringen av nattarbete och det allmänna kravet på söndagsledighet ansågs det vidare lämpligt att med förbudet för nattarbete förbinda ett förbud mot arbete på sön- och helgdagar. Dessa socialt betingade synpunkter återopades ursprungligen även beträffande företagarna. Det viktigaste skälet för att företagarna skulle omfattas av lagen var emellertid att orättvisor i konkurrensavseende annars skulle kunna uppstå mellan bagerier, som sysselsatte bara företagaren och hans familj, och andra bageriföretag.

Det speciella undantaget från lagens huvudregel, som medger tillverkning av konditorivaror sön- och helgdag under tre timmar mellan kl. 6 och kl. 18, har tillkommit för att bereda tillverkaren möjlighet att färdigställa bakverken omedelbart före försäljningen. I allmänhet torde själva tillverkningen ske under någon föregående vardag.

Vid den översyn av bagerilagen, som verkställdes av *arbetstidsutredningen* i mitten av 1950-talet, diskuterades olika justeringar av regeln om sön- och helgdagsarbete i

konditorier. Frågan om undantagsregelns utsträckande till att avse även bagerivaror behandlades dock inte. Utredningen kom till det resultatet att tillräckliga motiv inte förelåg för en ändring av gällande regler (se SOU 1955:24). Någon diskussion av frågan skedde inte heller, då statsmakterna behandlade bagerilagen 1959.

1963 års arbetstidskommitté har som en av sina huvuduppgifter att verkställa en översyn av nuvarande arbetstidslagstiftning. Vid detta arbete skall kommittén enligt sina direktiv även pröva behovet av bagerilagen.

Utskottet

Enligt bagerilagens huvudregel får arbete för tillverkning av bageri- och konditorivaror inte äga rum på nätterna och på sön- och helgdagar. Från denna regel föreskrivs åtskilliga undantag. Så får t. ex. tillverkning av varor, vid vilkas framställning jäst inte kommer till användning, äga rum på sön- och helgdagar under högst tre timmar mellan kl. 6 och kl. 18. Tiden tre timmar har genom generella dispenser sträckts ut till sju timmar för ett stort antal företag. Genom att undantaget är begränsat till varor som inte behöver jäsa blir undantaget tillämpligt på konditorivaror men inte på bagerivaror. Motionärerna anser att denna begränsning inte är befogad och föreslår att riksdagen för sin del beslutar sådan ändring av bagerilagen att tillverkning av såväl konditori- som bagerivaror får ske under tre timmar på sön- och helgdagar.

1963 års arbetstidskommitté har enligt sina direktiv att verkställa en översyn av gällande arbetstidslagstiftning. Vid denna översyn har kommittén även att pröva huruvida behov av en särskild bagerilag alljämt föreligger. Utskottet har inhämtat att kommittén för närvarande överväger förutsättningarna för ett upphävande av bagerilagen alternativt en uppmjukning av vissa bestämmelser i denna. Bland dessa bestämmelser återfinns den som berörs i förevarande motioner. Enligt utskottets mening bör arbetstidskommitténs förslag i ämnet avvaktas, innan beslut fattas om detaljändring av nuvarande bagerilag. Utskottet kan därför inte biträda motionärernas yrkande.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I:69 och II:94, inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 april 1967

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, Hübinette, fru Nilsson, herrar Eric Carlsson, Erik Filip Petersson och Kilsmo*;

från a n d r a kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Gustavsson i Alvesta*, Bengtsson i Varberg, fröken Sandell, herrar Fredriksson, Ringaby, Göransson* och Ullsten*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.